

PRESUDA SUDA

27. rujna 1988.(*)

„Sloboda poslovnog nastana – Pravo napuštanja države članice podrijetla – Pravne osobe”

U predmetu 81/87,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio High Court of Justice, Queen' s Bench Division (Visoki sud, Odjel Queen' s Bench, Ujedinjena Kraljevina), u postupku koji se pred tim sudom vodi između

The Queen

i

HM Treasury and Commissioners of Inland Revenue, *ex parte* Daily Mail and General Trust PLC,

o tumačenju članaka 52. i 58. Ugovora o EEZ-u i odredaba Direktive Vijeća 73/148 od 21. svibnja 1973. o ukidanju ograničenja kretanja i boravišta u Zajednici za državljane država članica u vezi s poslovnim nastanom i pružanjem usluga (SL L 172, str. 14.),

SUD,

u sastavu: Lord Mackenzie Stuart, predsjednik, G. Bosco, O. Due i G. C. Rodríguez Iglesias, predsjednici vijeća, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, R. Joliet, T. F. O'Higgins i F. A. Schockweiler, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Darmon,

tajnik: D. Louterman, administratorica,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za društvo Daily Mail and General Trust PLC, tužitelja u glavnom postupku, David Vaughan, *QC*, i Derrick Wyatt, *barrister*, koje je ovlastio F. Sandison, *solicitor*, Freshfields, London,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, S. J. Hay, Treasury Solicitor, Queen Anne's Chambers, u svojstvu agenta, uz asistenciju R. Buxtona, *QC*, Gray's Inn Chambers, te A. Mosesa i N. Greena, *barristers*,
- za Komisiju, D. Gilmour, pravni savjetnik, u svojstvu agenta,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu i nakon usmenog postupka održanog 22. ožujka 1988.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 7. lipnja 1988.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 6. veljače 1987., koje je Sud zaprimio 19. ožujka 1987., High Court of Justice, Queen' s Bench Division (Visoki sud, Odjel Queen' s Bench), uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u četiri prethodna pitanja o tumačenju članaka 52. i 58. Ugovora i Direktive Vijeća 73/148 od 21. svibnja 1973. o ukidanju ograničenja kretanja i boravka u Zajednici za državljane država članica u vezi s poslovnim nastanom i pružanjem usluga (SL L 172, str. 14.).
- 2 Ta su pitanja postavljena u okviru spora između društva Daily Mail and General Trust PLC, tužitelja u glavnom postupku (dalje u tekstu: tužitelj), i britanskog Ministarstva financija, među ostalim u vezi s izjavom potonjeg da tužitelj nije dužan u skladu s britanskim poreznim zakonodavstvom dobiti suglasnost kako bi prestao biti rezident u Ujedinjenoj Kraljevini u svrhu uspostave rezidentnosti u Nizozemskoj.
- 3 Iz spisa proizlazi da prema britanskom zakonodavstvu o trgovačkim društvima društvo kao što je tužitelj, koje je osnovano u skladu s tim zakonodavstvom i ima registrirano sjedište („registered office”) u Ujedinjenoj Kraljevini, može uspostaviti sjedište uprave izvan Ujedinjene Kraljevine a da pritom ne izgubi pravnu osobnost ili prestane biti društvo britanskog prava.
- 4 U skladu s poreznim zakonodavstvom Ujedinjene Kraljevine koje je primjenjivo na ovaj slučaj u pravilu su samo društva koja su rezidenti u svrhu oporezivanja u Ujedinjenoj Kraljevini obveznici britanskog poreza na dobit. Društvo je rezident u svrhu oporezivanja u mjestu u kojem se nalazi njegovo sjedište uprave.
- 5 Člankom 482. stavkom 1. točkom (a) britanskog Zakona o porezima na dohodak i dobit iz 1970. društvima koja su rezidenti u svrhu oporezivanja u Ujedinjenoj Kraljevini zabranjeno je da prestanu biti rezidenti u svrhu oporezivanja bez suglasnosti Ministarstva financija.
- 6 Tužitelj, koji je investicijsko holding društvo, zatražio je 1984. u skladu s prethodno navedenom nacionalnom odredbom suglasnost za prijenos sjedišta uprave u Nizozemsku, čijim se zakonodavstvom strana društva ne sprječava da tamo uspostave sjedište uprave, te je društvo osobito namjeravalo tamo održavati sastanke upravnog odbora i unajmiti uredske prostore za svoju upravu. Ne sačekavši suglasnost, poslije je odlučilo otvoriti ured za investicijsko upravljanje u Nizozemskoj kako bi moglo pružati usluge trećim stranama.
- 7 Utvrđeno je da je glavni razlog predloženog prijenosa sjedišta uprave bio taj da se tužitelju omogući, nakon što u Nizozemskoj uspostavi rezidentnost u svrhu oporezivanja, prodaja znatnog dijela svoje kratkotrajne imovine i upotreba prihoda od

te prodaje za kupnju vlastitih dionica bez plaćanja poreza koji se u skladu s britanskim poreznim zakonodavstvom plaća na takve transakcije, osobito u pogledu znatnih kapitalnih dobitaka od imovine koju je tužitelj predložio za prodaju. Nakon uspostave sjedišta uprave u Nizozemskoj tužitelj bi podlijegao nizozemskom porezu na dobit, ali bi se predviđene transakcije oporezivale samo na temelju eventualnih kapitalnih dobitaka ostvarenih nakon prijenosa rezidentnosti u svrhu oporezivanja.

- 8 Nakon dugotrajnih pregovora s Ministarstvom financija, koje mu je predložilo prodaju barem dijela predmetne imovine prije prijenosa rezidentnosti u svrhu oporezivanja izvan Ujedinjene Kraljevine, tužitelj je 1986. pokrenuo postupak pred High Court of Justice, Queen's Bench Division (Visoki sud, Odjel Queen's Bench). Pred tim je sudom tvrdio da na temelju članaka 52. i 58. Ugovora o EEZ-u ima pravo bez prethodne suglasnosti prenijeti sjedište uprave u drugu državu članicu ili pravo na bezuvjetno dobivanje takve suglasnosti.
- 9 Kako bi riješio taj spor, nacionalni sud prekinuo je postupak i uputio Sudu sljedeća prethodna pitanja:
  - „1. Protivi li se člancima 52. i 58. Ugovora o EEZ-u da država članica pravnoj osobi koja u toj državi članici ima sjedište uprave zabrani njegov prijenos u drugu državu članicu bez prethodne suglasnosti ili odobrenja u jednoj od sljedećih okolnosti ili u njih obje:
    - (a) moguće je izbjeći plaćanje poreza na već ostvarenu dobit ili dobitke;
    - (b) ako bi društvo prenijelo sjedište uprave, izbjegao bi se porez koji bi eventualno postao naplativ da je društvo zadržalo sjedište uprave u toj državi članici?
  2. Ima li na temelju Direktive Vijeća 73/148/EEZ pravna osoba sa sjedištem uprave u državi članici pravo to sjedište uprave bez prethodne suglasnosti ili odobrenja prenijeti u drugu državu članicu u uvjetima utvrđenima u prvom pitanju? Ako je odgovor potvrđan, primjenjuju li se relevantne odredbe izravno na ovaj slučaj?
  3. Ako se zahtijeva takva prethodna suglasnost ili takvo prethodno odobrenje, ima li država članica pravo odbiti suglasnost zbog razloga navedenih u prvom pitanju?
  4. Ima li činjenica da se u skladu s primjenjivim zakonodavstvom države članice ne zahtijeva suglasnost kad rezidentnost u drugu državu članicu prenosi fizička osoba ili društvo osobâ ikakvog utjecaja i, ako da, kakvog?”
- 10 Za potpuniji prikaz činjeničnog stanja i okolnosti glavnog postupka, predmetnih odredaba nacionalnog zakonodavstva i očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se navode samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje presude Suda.

Prvo pitanje

- 11 Prvim pitanjem u biti se želi utvrditi ima li na temelju članaka 52. i 58. Ugovora društvo koje je osnovano u skladu sa zakonodavstvom države članice i koje u njoj ima registrirano sjedište pravo prenijeti sjedište uprave u drugu državu članicu. Ako je odgovor potvrđan, nacionalni sud želi znati može li država članica podrijetla to pravo uvjetovati nacionalnom suglasnošću čija je dodjela povezana s poreznom situacijom društva.
- 12 U pogledu prvog dijela pitanja tužitelj u biti tvrdi da je člankom 58. Ugovora društvima na koja se on primjenjuje izričito dodijeljeno isto pravo glavnog poslovnog nastana u drugoj državi članici kao što je ono koje je člankom 52. dodijeljeno fizičkim osobama. Prijenos sjedišta uprave društva u drugu državu članicu znači uspostavu poslovnog nastana društva u toj državi članici jer ono tamo uspostavlja svoj centar odlučivanja, što odgovara stvarnoj i učinkovitoj gospodarskoj djelatnosti.
- 13 Ujedinjena Kraljevina u biti tvrdi da na temelju odredaba Ugovora društva nemaju opće pravo preseljenja sjedišta uprave iz jedne države članice u drugu. Činjenica da se sjedište uprave društva nalazi u državi članici ne podrazumijeva nužno samo po sebi stvarnu i učinkovitu gospodarsku djelatnost na državnom području te države članice i stoga se ne može smatrati poslovnim nastanom u smislu članka 52. Ugovora.
- 14 Komisija na početku ističe da su prema sadašnjem stanju prava Zajednice uvjeti pod kojima društvo može prenijeti sjedište uprave iz jedne države članice u drugu još uvijek uređeni nacionalnim pravom države u kojoj je društvo osnovano i države u koju se želi preseliti. U tom pogledu Komisija upućuje na razlike među nacionalnim zakonodavstvima u području prava trgovačkih društava. U određenim je nacionalnim zakonodavstvima pojam prijenosa sjedišta uprave društva poznat, pri čemu se u nekima od tih zakonodavstava takvom prijenosu ne pripisuju nikakve pravne posljedice, čak ni u pogledu oporezivanja. Prema drugim zakonodavstvima prienos uprave ili centra odlučivanja društva izvan državnog područja države članice u kojoj je osnovano dovodi do gubitka pravne osobnosti. Međutim, u svim je zakonodavstvima dopuštena mogućnost likvidacije društva u jednoj državi članici i njegovo ponovno osnivanje u drugoj. Komisija smatra da ako je u skladu s nacionalnim zakonodavstvom prienos sjedišta uprave moguć, pravo njegova prijenosa u drugu državu članicu jest pravo koje je zaštićeno člankom 52. Ugovora.
- 15 S obzirom na različita mišljenja, Sud mora prvo podsjetiti, kao što je već u više navrata učinio, da je sloboda poslovnog nastana jedno od temeljnih načela Zajednice i da su odredbe Ugovora kojima se jamči ta sloboda izravno primjenjive od završetka prijelaznog razdoblja. Tim se odredbama osigurava pravo poslovnog nastana u drugoj državi članici ne samo državljanima Zajednice, već i trgovačkim društvima iz članka 58.
- 16 Iako je, s obzirom na njihov tekst, cilj tih odredaba osobito osigurati trgovačkim društvima i državljanima drugih država članica u državi članici domaćinu jednako postupanje kakvo uživaju i njezini vlastiti državljani, one također zabranjuju da država članica podrijetla onemogućava jednom od svojih državljana ili trgovačkih društava koja su osnovana u skladu s njezinim zakonodavstvom i obuhvaćena definicijom iz članka 58. uspostavljanje poslovnog nastana u drugoj državi članici. Kao što je Komisija s pravom navela, prava zajamčena člancima 52. *et seq.* izgubila bi smisao ako bi država članica podrijetla mogla poduzećima zabraniti da odu u drugu državu članicu

i tamo uspostave poslovni nastan. U pogledu fizičkih osoba pravo napuštanja njihova državnog područja u tu svrhu izričito je predviđeno Direktivom 73/148, koja je predmet drugog prethodnog pitanja.

- 17 Kad je riječ o društvu, pravo poslovnog nastana općenito se ostvaruje osnivanjem zastupništava, podružnica ili društava kćeri, kao što je izričito predviđeno člankom 52. prvim stavkom drugom rečenicom. Tu je vrstu poslovnog nastana tužitelj u ovom slučaju uspostavio otvaranjem ureda za investicijsko upravljanje u Nizozemskoj. Društvo može ostvariti svoje pravo poslovnog nastana i sudjelovanjem u osnivanju društva u drugoj državi članici te mu se u tom pogledu člankom 221. Ugovora osigurava jednako postupanje kao i prema državljanima te države članicu u pogledu sudjelovanja u kapitalu novog društva.
- 18 Valja utvrditi da se odredbom britanskog zakonodavstva o kojoj je riječ u glavnom postupku ne nameću nikakva ograničenja na transakcije kao što su prethodno opisane. Njome se isto tako ne sprječava djelomičan ili potpun prijenos djelatnosti društva britanskog prava na novo društvo osnovano u drugoj državi članici, ako je potrebno nakon likvidacije britanskog društva i, posljedično, poravnanja njegove porezne situacije. Suglasnost Ministarstva financija potrebno je samo ako takvo društvo želi prenijeti sjedište uprave izvan Ujedinjene Kraljevine te pritom zadržati svoju pravnu osobnost i status društva britanskog prava.
- 19 U tom pogledu valja podsjetiti da su društva, za razliku od fizičkih osoba, subjekti nastali na temelju pravnog poretka i, prema sadašnjem stanju prava Zajednice, na temelju nacionalnog pravnog poretka. Ona postoje samo na temelju različitih nacionalnih zakonodavstava kojima se utvrđuju njihovo osnivanje i funkcioniranje.
- 20 Kao što je Komisija istaknula, zakonodavstva država članica uvelike se razlikuju u pogledu povezanosti s nacionalnim područjem koje se zahtijeva za osnivanje društva i pitanja može li društvo osnovano u skladu sa zakonodavstvom države članice naknadno izmijeniti tu povezanost. Određene države zahtijevaju da bi se na njihovu državnu području trebalo nalaziti ne samo registrirano sjedište, već i stvarno sjedište, odnosno sjedište uprave društva te da preseljenje središnje uprave s državnog područja time pretpostavlja likvidaciju društva sa svim posljedicama koje takva likvidacija uključuje u pravu trgovačkih društava i poreznom pravu. Zakonodavstvom drugih država društvima je dopušten prijenos središnje uprave u stranu zemlju, ali neke od njih, kao na primjer Ujedinjena Kraljevina, to pravo uvjetuju određenim ograničenjima te se pravne posljedice prijenosa, osobito u pogledu oporezivanja, razlikuju od jedne države članice do druge.
- 21 U Ugovoru su uzete u obzir te razlike u nacionalnim zakonodavstvima. Pri definiranju društava koja uživaju pravo poslovnog nastana u članku 58. Ugovora registrirano sjedište, središnja uprava i glavno mjesto poslovanja društva izjednačavaju se kao povezanosti. Osim toga, člankom 220. Ugovora predviđeno je prema potrebi sklapanje ugovora između država članica kako bi se osiguralo, među ostalim, zadržavanje pravne osobnosti u slučaju prijenosa registriranog sjedišta društva iz jedne zemlje u drugu. Valja utvrditi da u tom području do danas na snagu nije stupio nijedan takav ugovor.

- 22 Valja dodati da se nijednom direktivom o usklađivanju zakonodavstava o trgovačkim društvima koja je donesena na temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora ne rješavaju razlike o kojima je ovdje riječ.
- 23 Stoga valja utvrditi da se u Ugovoru razlike u nacionalnim zakonodavstvima koje se odnose na potrebnu povezanost i pitanje može li se, i ako da, kako, registrirano sjedište ili stvarno sjedište društva nacionalnog prava prenijeti iz jedne države članice u drugu smatraju problemima koji se ne mogu riješiti pravilima o pravu poslovnog nastana, već budućim zakonodavstvom ili ugovorima.
- 24 U tim okolnostima članke 52. i 58. Ugovora ne može se tumačiti u smislu da se njima društvima nacionalnog prava dodjeljuje pravo prijenosa sjedišta uprave i središnje uprave u drugu državu članicu uz istodobno zadržavanje statusa društava države članice u skladu s čijim zakonodavstvom su osnovana.
- 25 Stoga na prvi dio prvog pitanja valja odgovoriti da se prema sadašnjem stanju prava Zajednice člancima 52. i 58. Ugovora društvu koje je osnovano u skladu sa zakonodavstvom države članice i koje u njoj ima registrirano sjedište ne dodjeljuje pravo prijenosa sjedišta uprave u drugu državu članicu.
- 26 S obzirom na taj odgovor, nije potrebno odgovoriti na drugi dio prvog pitanja.

Drugo pitanje

- 27 Svojim drugim pitanjem nacionalni sud pita dodjeljuje li se odredbama Direktive Vijeća 73/148 od 21. svibnja 1973. o ukidanju ograničenja kretanja i boravka u Zajednici za državljane država članica u vezi s poslovnim nastanom i pružanjem usluga društvu pravo prijenosa sjedišta uprave u drugu državu članicu.
- 28 U tom je pogledu dovoljno istaknuti da se prema njezinu naslovu i odredbama ta Direktiva odnosi isključivo na kretanje i boravak fizičkih osoba te da se s obzirom na njihov sadržaj njezine odredbe ne mogu analogijom primijeniti na pravne osobe.
- 29 Stoga na drugo pitanje valja odgovoriti da se Direktivom 73/148 društvu ne dodjeljuje pravo prijenosa sjedišta uprave u drugu državu članicu.

Treće i četvrto pitanje

- 30 Uzimajući u obzir odgovore na prva dva pitanja koja je uputio nacionalni sud, nije potrebno odgovoriti na treće i četvrto pitanje.

Troškovi

- 31 Troškovi vlade Ujedinjene Kraljevine i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenoga,

SUD,

odlučujući o pitanjima koja mu je rješenjem od 6. veljače 1987. uputio High Court of Justice, Queen's Bench Division (Visoki sud, Odjel Queen's Bench), odlučuje:

- 1. Prema sadašnjem stanju prava Zajednice člancima 52. i 58. Ugovora društvu koje je osnovano u skladu sa zakonodavstvom države članice i koje u njoj ima registrirano sjedište ne dodjeljuje se pravo prijenosa sjedišta uprave u drugu državu članicu**
- 2. Direktivom 73/148 od 21. svibnja 1973. o ukidanju ograničenja kretanja i boravišta u Zajednici za državljane država članica u vezi s poslovnim nastanom i pružanjem usluga društvu se ne dodjeljuje pravo prijenosa sjedišta uprave u drugu državu članicu.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourg 27. rujna 1988.

[Potpisi]

---

* Jezik postupka: engleski